

Llengua, poder, país, 2

JOAN FRANCESC
MIRA

A cabava el paper anterior recordant la supremacia i domini del castellà al país dels valencians: una situació que no canviarà mentre la *llengua pròpia*, històrica i de la major part del territori, no recupere també en els principis i en la pràctica la condició i les funcions de *llengua nacional*. No incertament i parcialment regional, vagament sub-oficial, inferioritzada, subordinada, innecessària, sinó *nacional*, és a dir, amb un valor central i de primer ordre per a tota la societat. No és fàcil, però, que el bloc castellanoparlant renunciï a alguns dels avantatges i comoditats de la supremacia, i per tant és poc probable que la coexistència “harmònica” de les dues llengües deixi de significar en la pràctica l’harmonia que hi ha entre el dominant i el dominat quan aquest accepta submissament el seu lloc. La situació mateixa de bilingüisme, lluny de ser la concreció d’un “ideal enriquidor”, és, en la realitat dels fets, injusta i desigual: únicament són i *necessiten ser* bilingües per força els membres de la comunitat valencianoparlant, els altres ni ho necessiten ni ho són. I de fet, el castellà és l’única llengua que “unifica” gràficament tot el territori, l’única que es pot veure abundantment, i quasi exclusivament, escrita en cartells i rètols, en els productes de consum, en els quioscs, aparadors, restaurants i publicitat comercial o institucional. I l’única que “pot” —que té el poder de— ser parlada i escrita sempre i en qualsevol lloc i situació, l’única que té el dret d’ocupar tots els espais físics, socials i culturals. A l’altra llengua, a la pròpia —i per tant a cada

un dels ciutadans que la parlen— li són negats regularment aquests mateixos drets. La paradoxa, per tant, és que aquella llengua que és àmpliament proclamada com a pròpia, històrica, tradicional i majoritària, signe i senyal de distinció col·lectiva, és també àmpliament tractada com a inferior en valor i en drets, marginal i subordinable, poc útil, prescindible. L’idioma propi —històric, fundacional, territorial—, és en efecte un element d’unió per a *tota* la societat valenciana en tant que element distintiu i de referència, emblema, i fins i tot matèria comuna de conflicte o de discussió. Però una *part* d’aquesta mateixa societat (la meitat, potser més de la meitat?) usa, parla, escriu i imposa el castellà com a *única* llengua de fet —i en la pràctica també de dret—, com a única llengua útil i necessària.

La coherència d’aquesta situació és manifestament escassa, i per tant difícilment sostenible, de manera indefinida,

en els termes en què de fet està plantejada. Per tant, la societat valenciana, el conjunt de la societat (que vol dir la societat organitzada: partits polítics, institucions públiques, entitats cíviques, municipis, associacions professionals, sindicats...), haurà de decidir si s’ha de mantindre la posició dominant, expansiva i monolingüe de la part castellanoparlant, o si aquesta part també ha d’arribar a ser (almenys passivament) bilingüe, i *també* ha d’assumir de fet el valencià com a idioma nacional i propi. En el primer cas, el “model final” és la restricció progressiva de l’espai social —i territorial— del valencià, la reducció a l’estat de minoria dins el propi territori, després a reserva —“reserva índia” — emblemàtica i cultural, i finalment la mort per inanició. No és probable, però, que els “indis” es deixen reduir, tancar i anihilar sense resistència, i la “guerra”, una guerra amb armes desiguals, pot ser encara molt llarga. L’altre model implica la possibilitat d’*una* societat amb *dues* llengües efectivament —no només “teòricament” — iguals en el conjunt del país i hegemòniques en els respectius territoris històrics, i amb la preeminència del valencià, en tant que llengua pròpia i distintiva, en els usos i nivells institucionals. Un tercer model, que pretendria la restauració formal i real del monolingüisme originari, és una hipòtesi purament il·lusòria: un model justificat (?) només per una mena de radicalisme històric o de “restabliment de la justícia”, però impossible d’articular com a programa, impossible d’aplicar i provocador segur de reaccions i enfrontaments on sempre la part més forta —no cal dir quina— resultarà guanyadora. En qualsevol cas, i sobretot a partir d’ara, són els polítics, els nous governants, els qui tenen, també en aquesta matèria crucial, el poder de la paraula i de la idea. Una idea de dignitat, una idea de futur i de país.

“LA PARADOXA ÉS QUE AQUELLA LLENGUA QUE ÉS ÀMPLIAMENT PROCLAMADA COM A PRÒPIA, HISTÒRICA, TRADICIONAL I MAJORITÀRIA, SIGNE I SENYAL DE DISTINCIÓ COL·LECTIVA, ÉS TAMBÉ ÀMPLIAMENT TRACTADA COM A INFERIOR EN VALOR I EN DRETS, MARGINAL I SUBORDINABLE, POC ÚTIL, PRESCINDIBLE”